

niet desge-

boek dom,
vordt; want
haar liefde
haar gehele-
nen, dat het
er kerk ligt.
n toch ook

titelblad de
bus omhoog
sgierig over
den, weg te
at ons aan,
sid tezamen
langs filoso-
nt te willen

lesen.

nag.

lan.

t.

Herm.

in.... etc

anschappelijk
blijven) kan
boeven zijn
aan?

en brutaal.
en. Maar er
Testament.
lijdt, zij dan
Christus'
cht verwijten
aan twisten).
En wie durft
valsche ver-
togen deze
villen leeren

spreken over
nlke kerkor-
r het bereik
et erop aan-
die vanwege
i voorbijgaat.
onzichtbaar
straks door
het blindheid
r niet willen
hart zich bij
aand ik „ge-
lijke kerk. En
kan nu juist
arom wil zij

ek (neem het
k van Adam.
ofd huigt en
aturist, maar
gt, als daar
t slag:
ar zegenen.”
s ieder tole-

er komt God
grijp ligt vaak
a waarheid.”
enschen niet

ware chris-

open is even

krijgen, dat

des te moet

gt, lachen de

t, blijft voor

nt, hem valt

bolwerk der

En het wordt of een doorlopend grijzen, of een eendelooze schaanse voor God, als men in dit boek de illustraties ziet. Als daar zijn:

1. Het wapen van de Jesuïeten en van de Esauïeten.

2. De proviand voor het klooster (een monnik met een geweldige korenschoof op den rug, en uit die schoof gluiert een meisjeskopje en een paar vrouwschoentjes).

3. Afscheid van den biechtstoel (een welgedaan geestelijke, die tot zichzelf zegt: „heilige Gabriël, voor wat een mooie zonden heb ik hier absolute gegeven!”).

4. De kerk-preek, in niets gelijkend op de berg-rede (uit den oorlog).

Of, tenslotte, de anekdotes. Als daar zijn:

1. Een monnik preekte. Iemand zei: Verleden week heeft hij beter geprekeet. Maar, antwoordt iemand: toen heeft hij heelmaal niet geprekeet. De eerste spreker: Dat is 't in juist.

2. Hebt gij al mijn jongsten herderlijken brief gelezen? vroeg de aartsbisschop van Parijs den dichter Piron.

Deze antwoordde: Neen. En U? —

En zoo voort.

Een boekje als dit kan natuurlijk niet worden „aangeprezen”. Maar er stijgt een wolk van bitterheid uit op, welke door alle roomsche en niet-roomsche werookgeuren heendringen moet, opdat wij niet vergeten zouden, dat wij leven in een wereld, waarin elke lijdensweg, die niet in het verlengde van dien van Christus ligt, een aanklacht tegen de kerk is. Het waren bij Hem alleen maar de valsche getuigen, die Hem van iets anders beschuldigden, dan wat zijn roeping was als Knecht des Heeren.

Valsche getuigen blijven allen, die de kerk op deze wijze henen. Maar al is de duivel de grootste valsche getuige, helaas, zijn getuigenis bevat dagelijks elementen van objectieve waarheid. En zoo is het met zijn dienaren ook.

En — laten wij wel de vreugde zien van den dienst van God? Er is een anekdoot hier, waarmee ik dit droef verhaal besluiten wil:

Bij een bezoek aan de burch Klopp vond men in het gastenboek ook den naam van de eertijds zeer wereldsgezinde, maar daarna zeer vroom geworden gravin Ida Hahn-Hahn, die in dat boek geschreven had onder den naam Belletriste.

Danrondt had weer een ander geschreven:

Belle warste, triste biste,
Siehste, wie de biste,
Belle et triste!

K. S.

MUZIKALE KRONIEK.

Bach's Johannes Passion.

Ook dit jaar zijn honderden saamgestroomd om de uitvoering bij te wonen van de Nederlandsche Bachvereniging in de Groote Kerk te Naarden op Goeden Vrijdag. Het was de eerste maal, dat de lijdensmuziek uitgevoerd werd onder leiding van Evert Cornelis en deze nieuwe dirigent van de Bachvereniging had niet zooals vroeger elk jaar gebeurde Bach's Mattheus Passion, maar de Johannes Passion op het programma doen plaatsen. De Johannes Passion is eerder door Bach vervaardigd, dan de Mattheus Passion. Men neemt meestal aan, dat Bach dit werk gemaakt heeft vóór hij cantor werd van de Thomaskerk te Leipzig en een van de eerste werken, die Bach als cantor van de Thomaskerk heeft doen uitvoeren in 1724 is dan ook de Johannes Passion geweest. Reeds het volgende jaar heeft Bach zijn werk herzien. Het inleidingskoor, een variatie op het koraal „O Mensch, bewein' dein Sünde gross”, werd vervangen door het grootsche koor, dat nu het werk inleidt, en de koraalvariatie is later door Bach gebruikt als slotkoor voor het 1e deel van de Mattheus Passion. Ook later heeft Bach nog steeds getracht zijn werk te verbeteren, zooals hij dat trouwens ook gedaan heeft met zijn Mattheus Passion, die in 1729 voor het eerst werd uitgevoerd. Deze verandering mag dus geen reden zijn om te concludeeren, dat Bach zelf het werk minderwaardig achtte.

De Johannes Passion is lang niet zoo bekend als de Mattheus Passion, temminste in ons land en in Duitschland, in Frankrijk daarentegen wordt de Johannes Passion het meest uitgevoerd. De oorzaak is waarschijnlijk tweerlei: het denkbeeld, dat de Johannes Passion de mindere is van de Mattheus Passion en de instrumentatie van het werk. Het denkbeeld van de minderwaardigheid der Johannes Passion is mee te wijten aan verschillende schrijvers over Bach en zijn werken, vooral Philip Spitta in zijn groote werk over Bach laat duidelijk uitkomen, dat hij de Mattheus Passion hooger stelt dan de Johannes Passion. De instrumenten, die Bach voorschrijft voor de begeleiding zijn tegenwoordig niet meer in gebruik. Toch heeft een begeleiding zooals Bach het wenschte, zeer veel vóór, wat duidelijk gebleken is door deze uitvoering van de Nederlandsche Bachvereniging, die geen moeite of kosten gespaard heeft om de uitvoering te doen zijn zooals Bach het bedoeld heeft. Een clave-

cimbel welwillend door de firma Pleyel te Parijs afgestaan en niet de vleugel, een tweetal viola's d'amore, een viola da gamba, een luit en een orgel, alle bespeeld door kunstenaars, die deze instrumenten tot hun recht weten te doen komen, voltooide bij deze uitvoering de orkestbegeleiding. De prachtige begeleiding van de bassolo „Betrachte, meine Seel,” met viola d'amore en luit is niet te vervangen door andere instrumenten, evenmin als bij de aria voor alt „Es ist vollbracht”, de viola da gamba gemist kan worden.

Bach heeft als tekst voor zijn werk gekozen de hoofdstukken 18 en 19 van het Evangelie van Johannes en de verzen 51 en 52 van Mattheus 27. Vóór, tusschen en na deze Schriftgedeelten zijn telkens koralen ingevoegd of andere koren en aria's als antwoord op het Schriftverhaal. Het beginkoor:

„Herr, unser Herrscher, dessen Ruhm
In allen Landen herrlich ist;
Zeig uns durch deine Passion,
Dass Du, der wahre Gottessohn
Zu aller Zeit,
Auch in der grössten Niedrigkeit,
Verherrlicht worden bist”.

is geheel in g mineur gehouden en reeds in den regel „Zeig uns durch deine Passion” komt het motief, dat gebruikt wordt voor het kruisigt Hem (een syncope verbinding van grondtoon en kwart) reeds voor. De geheele inleiding drukt reeds uit het geweldige, vreeselijke gebeuren, dat volgen zal. Het antwoord van de gemeente op de woorden van Christus tot Petrus: „De dronkbeke dien mij de Vader gegeven heeft, zal ik dien niet drincken” (hfdst. 18:11) luidt zoo roerend:

Dein Will' gescheh', Herr Gott, zugleich
Auf Erden, wie im Himmelreich;
Gib uns Geduld in Leidenszeit,
Gehorsam sein in Läh und Leid,
Wehr und steur allem Fleisch und Blut,
Das wider deinen Willen tut.

En op de verzen 22 en 23 (de kaakslag door den dienaar van den Hoogepriester) laat Bach de gemeente invallen met:

Wer hat dich so geschlagen
Mein Heil, und dich mit Plagen
So übel zugericht?
Du bist ja nicht ein Sünder,
Wie wir und unsre Kinder,
Von Missetaten weisst du nicht.

Ich, ich und meine Sünden,
Die sich wie Körnlein finden
Des Sandes an dem Meer,
Die haben dir erroget
Das Elend, das dich schläget,
Und das betrübte Marterheer.

Zoo weet Bach telkens zeer treffende woorden te vinden om de gemeente te doen voelen, waar toe al dat lijdens was, om te eindigen met het ontroerend schoone koraal

Ach, Herr, laß dein Lieb Engelein
Am letzten End die Seele mein
In Abrahams Schoos tragen;
Dein Leib in sein'm Schlafkammerlein,
Gar sanft, ohn' einge Qual und Pein,
Ruh' bis am jüngsten Tage!
Alsdann vom Tod erwecke mich,
Dass meine Augen sehen dich
In aller Freud, o Gottes Sohn,
Mein Heiland und Genadethron!
Herr Jesu Christ, erhö're mich,
Ich will dich preisen ewiglich.

Bach heeft zijn werk niet bedoeld als oratorium voor de concertzaal, maar voor den kerkdienst. 't Was dan ook een geweldige evangelieprediking het te hooren uitvoeren door een groot aantal kunstenaars in de gewijde stilte van de Groote Kerk te Naarden, onder de bezielende leiding van Evert Cornelis. Uit muzikaal oogpunt bezien was deze uitvoering een belangrijk feit, omdat in alle opzichten getracht werd het werk weer te geven zooals Bach het heeft gewenscht. Het koor en het orkest, die beide een zware taak te vervullen hebben in dit werk, wisten het tot zijn recht te doen komen en dat is wel de grootste lof, die men hen kan geven. Voor den dirigent moet het wel een zeer groote voldoening geweest zijn, deze zoo nauwgezette vertolking van het werk te geven en daardoor krachtig mee te werken om het vooroordeel tegen de Johannes Passion te overwinnen. Door ongesteldheid van Max Kloos moest de baritonpartij worden vervuld door Jan Dekker. Kloos te moeten vervangen is geen benijdenswaardige taak, maar men mag dankbaar zijn voor de goede, sobere vertolking van de niet gemakkelijke partij. De zwaarste taak had de tenorsolist, de heer Jac. van Kempen, die verscheidene aria's (waaronder de zoo zware aria: „Erwäge, wie sein blutgefärbter Rücken”) te zingen had en bovendien een zeer groot aantal recitatieven op schitterende wijze vertolkte. Mevr. Noordewier—Reddingius wist te ontroeren in de aria: „Zerfliesse, mein Herze”, waarin ook de begeleiding zoo meewerkte om een prachtig geheel te krijgen, terwijl de altsoliste, mej. Suzu Luger wist te doen doorvoelen: „Es ist vollbracht, o Trost für die gekränkten Seelen. Der Held aus Juda siegt mit Macht”. De heer Jac. Caro vertolkte op de hem eigene correcte wijze de bassoli, waarin vooral trof het: „Eilt ihr angefocht'nen Seelen”, waarbij het koor telkens invalt

met de vraag „Wohin?” waarop als antwoord volgt: „Nach Golgatha. De stilte na afloop, die eerst na enkele minuten werd verbroken was wel spreker dan talloos vele woorden. Moge nog vaak de Nederlandsche Bachvereniging op Goeden Vrijdag in Naarden's Kerk door de heerlijke prediking van het lijdens-evangelie velen tot stilte brengen.

Bussum.

D. STROO.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De Synode van Groningen.

III.

Wie biedt ervoor?

Wonosobo is aangeboden aan den meestgevende. Delft heeft het jarenlang bewerkt. Maar tenslotte heeft het het onvruchtbare terrein losgelaten, en Solo van Noord-Holland overgenomen.

Geheel los is Delft van Wonosobo niet; het ligt nog voor zijn rekening. Maar het is hem niet mogelijk het te bearbeiten tegelijk met Solo, ook al niet om de ligging. Is er nu niemand, die het wil aanvaarden?

De Generale Zendingsdeputaten zijn er ook mee gemoeid; want wel kan een kerk een terrein kiezen, doch de deputaten doen de aanwijzing. Zoo is ook de generale zendingskas er bij te pas gekomen, hoewel die er eigenlijk buiten moest blijven; en aan dengene, die Wonosobo van Delft overneemt, zijn mooie financiële aanbiedingen gedaan.

Die kwestie-Wonosobo doet niet aangenaam aan.

Het was wel heel duidelijk, dat toen Delft Solo kreeg, het Wonosobo moest loslaten. Toch bleef het er verantwoordelijk voor. God had Delft er gebracht. En moest het dit terrein verlaten, dan lag het voor de hand, dat het niet heenging voordat Wonosobo aan een ander was overgegeven.

Hadden Generale deputaten, toen zij aan Delft Solo gaven, niet eerst den eisch moeten stellen, dat Wonosobo niet onbewerkt bleef, dus dat een gegadigde gereed stond het over te nemen?

Nu wordt er met dit terrein gesold.

Zeeland schijnt wel, wegens ligging van zijn terrein Magelang, en ook wegens de bijzondere kwaliteiten van zijn miss dienaar ds Merkelijn, er toe aangewezen te zijn, om Wonosobo te nemen. Doch het maakt bezwaar. Het is van oordeel, dat ds Merkelijn dan te veel werk krijgt. En wel wordt de gedachte in Zeeland overwogen een tweeden miss dienaar te beroepen; doch indien dit geschiedde, dan zouden de financiële lasten het onmogelijk maken Wonosobo erbij te nemen.

Na Zeeland is Poerbolingo het terrein, dat het gunstigst voor Wonosobo ligt. Doch Rotterdam's terrein is reeds zoo onafzienbaar groot, dat het kortweg onmogelijk is, daaraan een nieuw stuk toe te voegen.

Maar nu is Friesland met een bod gekomen!

Friesland krijgt een tweeden zending; dus het werk zou niet te zwaar worden. Maar Keboemen ligt niet zoo gunstig. Echter, als niemand anders wil, zal Friesland het wel krijgen. De zendingsdeputaten hebben de opdracht gekregen met Zeeland e.a. (Noord-Brabant en Limburg toch werken mee), en Friesland te spreken, en „eenige andere kerk, die zou blijken bereid te zijn Wonosobo als hoofdstad over te nemen”. Zeeland wordt het eerst genoemd, en men zal wel trachten Zeeland over te halen.

Bij overname zou Delft al wat aan eigendom der zending zich in Wonosobo bevindt of op 1 Jan. 1923 zich bevond, overdragen, en ook nog steunen met een geleidelijk afnemend bedrag. En uit de algemeene zendingskas zou die kerk dan f2000 per jaar ontvangen, of f4000 ineens.

Het is van harte te hopen, ook om de eere onzer kerken, dat er een einde aan deze zaak komt.

Mag Wonosobo nog langer het stiefkind onzer zending zijn?

Wie biedt er voor?

Het gaat om de zending onder de Chinezen. Ds Pos, miss dienaar van Amsterdam in Djocja, heeft over de zending onder de Chinezen een keurig rapport uitgebracht op de synode. Het is de moeite waard er nauwkeurig kennis van te nemen.

Sinds 1914 is dit punt op onze synodes aan de orde. Maar opgelost werd het tot dusver niet. In Utrecht 1923 werd het wat aanlokkelijker voor de kerken gemaakt: „aan de deputaten vrijheid te verleenen, zoo hun dat noodig voorkomt, de bijdrage voor steunverleening met hoogstens duizend te verhoogen”. Maar ach, die duizend gulden extra brachten ook al geen uitkomst. Nog steeds bleef de zending onder de Chinezen uit.

De vraag kan worden gesteld, of zulk een miss dienaar noodig is. Kunnen zendingen onder de Javanen het werk onder de Chinezen er niet bij nemen?

Luisteren wij naar ds Pos: „Op het zendings-terrein der Gereformeerde kerken woont een groot aantal Chinezen, waaronder drie soorten te onderscheiden zijn.

In de eerste plaats de paranakans, de in Indië